DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.18185573 ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ

କାଇଁଚଲତା ମଲିକ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ବିଶ୍ୱକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଅନେକ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ସମଗ୍ର ସଂସାର ପାଇଁ ନାରୀ ଏକ ବରଦାନ ସଦୃଶ । ନାରୀ ବିନା ସୃଷ୍ଟି ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅସମ୍ଭବ, ତେଣୁ ସଂସାର ପାଇଁ ଉଭୟ ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ ପ୍ରକୃତି ଓ ପୁରୁଷ ଭାବେ ବିଦ୍ୟମାନ । ମାତ୍ର ସମାଜ ନାରୀକୁ ପୁରଷ ପରି ସ୍ୱାଧିନତା ପ୍ରଦାନ କରିନି, ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାରଣ । ପରିବାର ହେଉ ଅବା ସମାଜ କେଉଁଠି ବି ସେ ସ୍ୱାଭିମାନର ସହ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବେ ବଞ୍ଚି ପାରେନି । ସମାଜ ତାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଆଳରେ ଛନ୍ଦି ଦେଇଛି, ତେଣୁ ତା ମନରେ ଅନେକ ଦ୍ୱନ୍ଦ ଓ ଅସମାହିତ ପ୍ରଶ୍ନ, ଯାହା ତା'ର ମନକୁ ଜଟିଳ କରିଦିଏ । ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ସେ ସର୍ବଦା ଏକ ଅନ୍ୟଦୁନିଆରେ ବିଚରଣ କରୁଥିବାରୁ ବାସ୍ତବ ଦୁନିଆ ପାଇଁ ସେ ଅବୋଧ ହୋଇପଡ଼େ । ତା'ର ଇଚ୍ଛା, କାମନା , ଖୁସି ଯାହା ସେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରେନି କି ପୂରଣ କରିପାରେନି ତାହା ତା ମନତଳେ ଚାପିହୋଇ ରହୁଥିବାରୁ ତାହା ତା'ର ବ୍ୟବହାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ତେଣୁ ସେଠାରେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି ନାରୀର ସେହି ବ୍ୟବହାରର ବିଜ୍ଞାନଗତ ଅଧ୍ୟୟନ । ନାରୀ ସ୍ୱାଧିନଭାବେ ସ୍ୱାଭିମାନର ସହ ସୁଖରେ ବଞ୍ଚିବାର ଏକ ମାତ୍ର ବାଧକ ପୁରୁଷ ନୁହେଁ ଯାର ଅନ୍ତରାଳରେ ଅନେକ କାରଣ ରହିଛି । ସେହିପରି ଜଣେ ପୁରୁଷ ସ୍ରଷ୍ଟା ହେଉଛନ୍ତି ଗୌରହରି ଦାସ, ଯିଏ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ନାରୀ ମନର ସେଇ ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ମରମକୁ ବୁଝି ତାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ନ୍ୟାୟ ଦେବା ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ନାରୀ, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ, ଗଳ୍ପ, ସିଗମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ଼, ଉଦ,ଇଗୋ, ସୁପେର ଇଗୋ ।

ବିଷୟ :

ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟ ବିଭାଗ ପରି ଗଳ୍ପ ହେଉଛି ଏକ ମନୋରମ ଏବଂ ରୁଚିଶୀଳ ବିଭାଗ । ଏଯାବତ୍ ବହୁ ସ୍ରଷ୍ଟା ଗଳ୍ପ ରଚନା କରି ଏ ଦିଗରେ ନିଜର ପରଙ୍ଗମତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଆସିଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଗୌରହରି ଦାସ ଜଣେ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ଯୋଦ୍ଧା । ଗଳ୍ପ ବିଭାଗରେ ଦୀର୍ଘ କାଳ ଧରି ମସି ଚାଳନା ହିଁ ତା'ର ପ୍ରମାଣ ବହନ କରେ । ଉଭୟ ଥିମ୍ ଏବଂ ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗାଳ୍ପିକ ଜଣେ ସ୍ୱଷ୍ଟବାଦି ଭାବେ ନିଜକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଆସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଅବିରତ ମସି ଚାଳନାର ଯାଦୁଗରି ସ୍ୱର୍ଷରେ ରୂପ ପାଇଛି ଅନେକ ସୌକୁମାର୍ଯ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭାର । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଭଙ୍ଗା' (୧୯୮୧), 'ଆଖଡ଼ା ଘର'(୧୯୮୯), 'ସ୍ୱପ୍ନ ପାଇଁ ରାତିକାହିଁ' (୧୯୯୧), 'ଭରତବର୍ଷ (୧୯୯୪), 'ମାଟି କଣ୍ଢେଇ'(୧୯୯୫), 'ପୁନରାବୃତ୍ତି' (୧୯୯୫),

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.18185573

Article No - BPP00364

ଯୋଗାଯୋଗ :
କାଇଁଚଲତା ମଲିକ, ଗବେଷିକା
ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ,ସମ୍ବଲପୁର
Email : Khushimalik2339@gmail.com
ORCID ID : https://orcid.org/0009-0006-5791-2723

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୧୪.୦୯.୨୦୨୫	୧୩.୧୦.୨୦୨୫	୨୬.୧୧.୨୦୨୫	୧.୧୨.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ମଲିକ, କାଇଁଚଲତା; ୨୦୨୫ । ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ । ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ । ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ୯; ପୃଷ୍ଠା :୨୦-୨୫ ।

'ଶେଷ ବାଜି' (୧୯୯୭), 'ମାୟା' (୧୯୯୮), 'ଘର' (୨୦୦୦) ଆଦି ପ୍ରମୁଖ । ଉକ୍ତଗଳ୍ପ ସଂଙ୍କଳନରେ ସ୍ଥାନିତ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ସମାଜରେ ନିଚ୍ଛକ ବାସ୍ତବତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହ ବହୁଧା ଦିଗକୁ ଉଦ୍ଭାଷିତ କରିଛି । ମାତ୍ର ଏଠାରେ ଉକ୍ତ ପ୍ରବନ୍ଧଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଡ. ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିଫଳନକୁ ଆଲୋଚନା ପରିସର ଭୁକ୍ତ କରିବା, ତେଣୁ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ପୂର୍ବରୁ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣ ରଖିବା ଏଠାରେ ଉଚିତ୍ ମନେ ହୁଏ ।

ଇଶ୍ୱରଙ୍କର ଏହି ସୃଷ୍ଟିରେ ପୁରୁଷ ନାରୀ ଭେଦରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମନଟିଏ ଅଛି ଏବଂ ତଦନୁଯାୟୀ ମାନସିକତା ମଧ ରହିଛି । ସଂସାର ପାଇଁ ଉଭୟଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଭୂମିକା ରହିଛି । ତାହେଲେ କାହିଁକି ସମାଜ ନାରୀର ମନକୁ ବୁଝିବାରେ ଏତେ ହେଳା କରେ ଏବଂ ତାକୁ ରହସ୍ୟମୟୀ ଓ ଛଳନାକାରୀର ମୁଖା ପିନ୍ଧାଏ ! ବାସ୍ତବରେ କ'ଣ ଏ ସମାଜ ନାରୀର ମନକୁ ବୁଝି ପାରେ ? ଏତତ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଗଳ୍ପ,କବିତା ଉପନ୍ୟାସ ଏସବୁ ସୃଷ୍ଟିରେ ନାରୀକୁ ହିଁ ଏତେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଯାଏ କ'ଣ ପାଇଁ ? ପୁରୁଷ ତ ନାରୀ ତୁଳନାରେ ସେତେ ମାତ୍ରାରେ ଚର୍ଚ୍ଚାର ଉପାଦାନ ସାଜେନି ! ତେବେ ଜଣେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ ହିଁ ଏସବୁର ଉତ୍ତର ଦେଇପାରେ । ଗଳ୍ପିକ ଗୌରହରି ଦାସ ହେଉଛନ୍ତି ସେହିପରି ଜଣେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିଦ ପ୍ରାଣ ସ୍ରଷ୍ଟା, ଯିଏ ନାରୀ ଏବଂ ତା'ର ମନକୁ ଏତେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବେ ବୁଝିଛନ୍ତି । ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱକୁ ନେଇ ଅନେକ ଗଳ୍ପ ରଚନା କରାଯାଇଛି ଏ ଦିଗରେ ନାରୀ ଲେଖିକାମାନେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଗାଳ୍ପିକ ଗୌରହରି ଦାସ ଏହାର ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ, ଜଣେ ପୁରୁଷ ସ୍ରଷ୍ଟା ହୋଇ ସେ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାରୀ ମନକୁ ନେଇ ଅତି ଚମ୍ତ୍କାର ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ମାୟା' ଓ 'ଘର' ସଙ୍କଳନ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଯଥା – 'ମିଶାଣ ଫେଡ଼ାଣ' 'ଚାରୁଲତା' ନିଜ ସହ ଲୁଚକାଳି', 'ଅପେକ୍ଷା', 'ପିଲାଖେଳ', 'ଉଧାର ମା', 'ମୂଷା ଓ ଠେକୁଆ', ପଞ୍ଜୁରୀ, 'ଉର୍ମିଳା', 'ପୁଅ', 'ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠା' ଆଦି ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାରୀ ମନର ଅନ୍ଧାରି ଦିଗର ବେଶ୍ ସ୍ୱଷ୍ଟ ପ୍ରତିଫଳନ କରିଛନ୍ତି ସେ ।

ସଂସାରର ଦୁଇ ପ୍ରମୁଖ ଧରୋବର ହେଉଛନ୍ତି ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶାରୀରକ ସ୍ତରରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଥିବା ସହ ଜନ୍ମ ବେଳୁ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ମଧ ରହିଥାଏ । ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଉଭୟଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା, ଭାବନା ନିଷ୍ପତି ନେବାର କ୍ଷମତା ଏବଂ ପସନ୍ଦର ସାମଗ୍ରୀ ମଧ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଏହାପରେ ଶିଶୁ ବଡ଼ ହେବା ପରେ ପରିବେଶ ଓ ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରଭାବ ମଧ ତା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ , ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଜଣେ ନାରୀର ମାନସିକତାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଯାଏ । ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝି ତା'ର ଆଚରଣ ଅନ୍ତରାଳରେ ଥିବା ମାନସିକତା ତାକୁ ବୁଝିବା ହେଉଛି ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନ । ।ତବେ ଏହି ଅଧ୍ୟୟନ ପୁରୁଷ ଅପେକ୍ଷା ନାରୀ ପାଇଁ ବେଶୀ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । କାରଣ ନାରୀଟିଏ ପାଖରେ କହିବାର ଅଧିକାର ଏବଂ ମୁକ୍ତ ଭାବେ ବଞ୍ଚିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା କମ ଥିବାରୁ ତା'ର ଆଚରଣ ସେତେମାତ୍ରାରେ ରହସ୍ୟମୟ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି ଜଣେ ଦରଦୀ ସ୍ରଷ୍ଟା ପ୍ରାଣ ନେଇ ଗାଳ୍ପିକ ଗୌରହରୀ ଦାସ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାରୀର ସେଇ ଜଟିଳ ମନକୁ ବୁଝି ବୁଝେଇବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ଯଦିଓ ସଂସାର ପାଇଁ ନାରୀର ବହୁଧା ଭୂମିକା ରହିଛି, ତେବେ ଆଲୋଚ୍ୟ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାରୀର ତିନୋଟି ରୂପ ମୁଖ୍ୟତଃ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଜାୟା, ଜନନୀ, ପ୍ରେମିକା । , ତିନୋଟି ଭୂମିକାରେ ନାରୀ ତା ମନର ତିନୋଟି ସ୍ତର id (ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତ)ego (ସଜାଗ ପ୍ରହରୀ) super ego(ବିବେକ) ର କିପରି ପରିପ୍ରକାଶ ଘଟିଛି ତାହା ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା । ବିଶେଷ ଭାବେ ଆମେ ଜାଣିଛେ ଯେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ମନୋବିଜ୍ଞାନି ଫ୍ରଏଡ଼ ମନକୁ ତିନୋଟି ସ୍ତରରେ ବିଭକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । id ଯାହା ମନୁଷ୍ୟ ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତି, ego ଯାହା ସଜାଗ ପ୍ରହରୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ, super ego ଯାହା ବିବେକ ଭାବେ ପରିଚିତ । ତେବେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଉପରେ ମନର ଯେଉଁ ସ୍ତରଟି ଅଧିକ ପ୍ରଭାବ ପକେଇଥାଏ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ତଦନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଏହା ଉଭୟ ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଠାରେ ସମାନ ଥିବା ବେଳେ ଉଭୟଙ୍କର ସମାଜରେ ପରିସ୍ଥିତି କିନ୍ତୁ ଭିନ୍ନ ଥାଏ । ତେଣୁ ନାରୀଟିଏ ତା ପରିସ୍ଥିତିର ଦାସ ସାଜି ପରିସ୍ଥିତି ଚାପରେ କେବେ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ପରିବାର ଏବଂ ସମାଜର ଅନ୍ୟାୟର ହଳାହଳ ବିଷକୁ ପାନ କରିଥାଏ ତ କେତେବେଳ ତା'ର id ମନର ପ୍ରରୋଚନାରେ ନିଜ ଖୁସି ଏବଂ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ତ୍ତି ନିମନ୍ତେ ତା ପ୍ରତି ହେଉଥିବା ଅନ୍ୟାୟର ବିରୋଧାଚରଣ କରି ରହସ୍ୟମୟୀ ପାଲଟିଯାଏ । ତେବେ ଯେହେତୁ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଏକ ମନନଶୀଳ ବ୍ୟାପାର ଏଠାରେ ନାରୀର ବିରୋଧାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା, ବିରୋଧାଭାଷ ଆଚରଣ ଅଧିକ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଯାହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅବୋଧ ଦୁର୍ବୋଧ ହୋଇପଡ଼େ । ଏ ତ ଗଲା ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ର କଥା ଏବେ ଆସିବା

ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିଫଳନ କିପରି ଘଟିଛି, ବାସ୍ତବିକ ଆଲୋଚ୍ୟ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାରୀ ମନର ଅନ୍ଧାରୀ ମୁଲକର ଅବୁଝା ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଅତି ସହଜ ଏବଂ ଚମତ୍କାର ଭାବେ ଚିତ୍ରଣ କରିଥିବା ପାଠକ ଅନୁଭବ କରିବ । ନାରୀର ସମସ୍ୟା, ତା'ର ଅଭାବବୋଧ, ଛାତି ତଳର ଦରଦୀ ମନକୁ ବୁଝି ବୁଝାଇବାରେ ବେଶ ପାରଙ୍ଗମତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି ଗାଳ୍ପିକ ।

ତେବେ ଆଲୋଚନାର ସୁବିଧା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଆବେଦନକୁ ଏପରି କିଛି ବିଭାଗ ଆଧାର କରି ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରେ –(୧) ପାରମ୍ପରିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ନାରୀମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ (୨) ନାରୀବାଦ ଓ ନାରୀମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ (୩) ଫ୍ରଏଡ଼ିୟ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ (୪) ଆଦର୍ଶପ୍ରେମ ଓ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ (୫) ଅସହାୟତା ଓ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ।

ଆମେ ଦେଖୁ ଆମ ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରା ଓ ତା'ର ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ କେବଳ ନାରୀଟିଏ ହିଁ ପିଢି ପରେ ପିଢି ନିଜ ପୃଷ୍ଠରେ ଲଦି ବୋହି ଚାଲିଥାଏ । ସତେ ଯେପରି ଏହା କେବଳ ତା'ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସମାଜର ଏପରି କିଛି ରୀତିନୀତି ପରମ୍ପରା ରହିଥାଏ, ଯେଉଁଥିରୁ ନାରୀ ମାନସିକ ସ୍ତରରୁ ଅଭିନ୍ନ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ପରିବାର ହେଉ ଅବା ସମାଜ ସଂସ୍କାର, ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରା ନାରୀର ବେଶ, ପରିଚ୍ଛନ୍ନତାରୁ ବିଚାର କରାଯାଏ । ତେଣୁ ଏସବୁ ସହ ସେ ଏମିତି ଭାବେ ମାନସିକ ସ୍ତରରୁ ଜଡ଼ିତ ଯେ ଏଥିରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହେଲେ ସେ ନିଜକୁ ଦୋଷୀ ମନେକରେ । ସେହିପରି ଏକ ନାରୀର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ମାନସିକତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ 'ନିଜସହ ଲୁଚକାଳି' ଗଳ୍ପରେ । ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ଲୀନା ଭାରତୀୟ ଝିଅ ହୋଇ ଆମେରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ସେଠାର ପରିବେଶରେ ରହିବାକୁ ଚାହିଁଛି । ମାତ୍ର ତା ମାନସିକତାରେ ବସା ବାନ୍ଧିଥିବା ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରା ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ କବଳରୁ ସେ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିନି । ଆମେରିକାର ଚଳନୀ ଅନୁସାରେ ଲୀନାର ସ୍ୱାମୀ ଜନ୍ କୃକିଜରେ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଝିଅ ସହ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଲୀନା ସହ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ମିଶିପାରିଛି । ମାତ୍ର ଲୀନା ସେଠାରେ ଫେରି ଆଉ ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ସହ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇପାରିନି । ନିଜକୁ ସେ ଦୋଷୀ ଦୋଷୀ ମନେ କରିଛି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସହ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ କରୁଥିବା ତାକୁ ଅନୁଭବ ହୋଇଛି । ବାସ୍ତବରେ ଲୀନାର ମନରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କାର ଓ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ପବିତ୍ର ସମ୍ପର୍କ ତାକୁ ଦ୍ୱନ୍ଦମନା କରିଛି । ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରା ଓ ବିଦେଶୀ ଚଳଣିର ପ୍ରଭାବ , ଏ ଉଭୟ ମଧ୍ୟରେ ଲୀନା ମନରେ ଏକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ଉଦ୍‌ବେଳନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଲୀନାର ବକ୍ତବ୍ୟରୁ ଗାଳ୍ପିକ ତା'ର ମନର ଏହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱକୁ ଆଉ ଟିକେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଯେତେବେଳେ ଲୀନାର ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଦେଖୁଛି ଭାରତୀୟ ମାନେ ବହୁତ ଶୀଘ୍ର ନିଜର ଆଚାର ବିଚାର ବଦଳେଇ ପାରନ୍ତି ଲୀନା ତାର ଉତ୍ତରରେ କହିଛି "ଉଁ ହୁଁ ଆଚାରକୁ କେବଳ, ବିଚାରକୁ ନୁହେଁ" (ଗୌରହରୀ ଦାସ କଥା ସମଗ୍ର, ପୃଷ୍ଠା- ୫୦) ଉକ୍ତ ବକ୍ତବ୍ୟରୁ ଲୀନା ଯେ ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ରେ ବିଦେଶୀ ଢଙ୍ଗାକୁ କୁ ତ ଆପଣେଇ ନେଇଛି ମାତ୍ର ତା ମନରେ ବସା ବାନ୍ଧିଥିବା ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ କୁ ବଦଳେଇ ପାରିନି ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ।

ସେହିପରି ଗଳ୍ପରେ ନାରୀର ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ମାନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଚିତ୍ରଣକୁ ଗାଳ୍ପିକ ରୂପଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ହେଉଛି ଆଦର୍ଶ ପ୍ରେମ ଓ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ । ପ୍ରେମ ଏକ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅନୁଭୂତି ଜଣେ ସଚ୍ଚା ପ୍ରେମିକା ଓ ନାରୀ ପାଇଁ ଜୀବନ ଠାରୁ ବି ଦାମିକା । ସେହିପରି ଦୁଇ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରେମିକାର ପ୍ରେମର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଓ ପ୍ରେମ ବ୍ୟପାରରେ ତା'ର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଚିତ୍ର ଆଙ୍କିଛନ୍ତି ଗାଳ୍ପିକ 'ମିସାଣ ଫେଡ଼ାଣ', 'ଚାରୁଲତା' ଓ 'ଅପେକ୍ଷା' ଗଳ୍ପରେ । ପ୍ରେମ ପାଇଁ ମରଣ ଶେଯ ଯାଏଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ଜଣେ ରାଧାଙ୍କୁ ପାଠକ 'ଅପେକ୍ଷା' ଗଳ୍ପରେ ଭେଟିବ । ସ୍କୁଲ ସମୟରେ ତା'ର ପ୍ରେମିକ ହାତରେ ନିଜ ହାତ ମୁଦିଟିଏ ପିନ୍ଧେଇ ଦେଇ ପ୍ରେମର ପ୍ରତିଦାନ ସ୍ୱରୂପ ସେଇ ମୁଦିକୁ ପ୍ରେମିକ ହାତରୁ ପିନ୍ଧିବା ପାଇଁ ସାରା ଜୀବନ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ସେ । ମାତ୍ର କେବେ ତା'ର ପ୍ରେମିକ ପୁରୁଷ ତା ପାଖକୁ ଫେରିନି । ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଆଦର୍ଶମୟୀ ପ୍ରେମିକାକୁ ଚାରୁଲତା ଗଳ୍ପରେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ଜଣେ ନାରୀ ଜଣକୁ ହୃଦୟରୁ ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ତା'ର ସମଗ୍ର ଜୀବନ କେବଳ ତା'ରି ନାଁରେ ବିତେଇ ଦେଇଛି । କିଶୋରୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଚାରୁଲତାର ରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ମୋହରେ ପଡ଼ି ଅନେକ ପୁରୁଷ ତାକୁ ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଚାରୁଲତା ତା ମନର ମଣିଷ ପାଇଁ ହିଁ କେବଳ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ଚାରୁଲତାକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ତା ଦିଅର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ବିବାହ କରିଛି କିନ୍ତୁ ଚାରୁଲତା କେବେ ବି ତାକୁ ନିଜର କରିପାରିନି । ନିଜର ଆକାଂକ୍ଷିତ ପୁରୁଷକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ଶେଷରେ ସେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଛି । ଜଣକୁ ମନରେ ସାଇତି ରଖି ନ ପାଇବାର ବେଦନା ଓ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ବିବାହ କରି ଗ୍ରହଣ କରି ନ ପାରିବାର କ୍ଷୋଭ ମଧ୍ୟରେ ନରୀର ଆଦର୍ଶ ପ୍ରେମ ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

'ମିଶାଣ ଫେଡ଼ାଣ' ଗଳ୍ପରେ ଅନୁରୂପ ଭାବେ ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ସୁଦୀପା ମନୋଜକୁ ଭଲ ପାଇଛି ଏବଂ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହିଁଛି, ମାତ୍ର ମନୋଜର ଉଦାସୀନତା ତାକୁ ଆଜୀବନ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଇଛି । ସ୍ୱାମୀ ସନ୍ତାନ ସହ ସଂସାରରେ ଥାଇକି ବି ମନୋଜର ସେଦିନ ଚୁପ୍ ରହିବାର ଉତ୍ତର ସେ ଖୋଜି ପାଇନି । ଯେତେବେଳେ କି ମନୋଜର ପଦେ କଥାରେ ସେ ନିଜ ବାପାଙ୍କ ସହ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଥାନ୍ତେ, ସେତେବେଳେ ମନୋଜ ତାକୁ ନିରାଶ କରି କ'ଣ ପାଇଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ସେ କଥା ନିଜକୁ ବୁଝେଇ ପାରିନି । ନାରୀ ଯେତେ ଭଲ ଘର ପାଇ ସୁଖ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ରହିଲେ ହେଁ ତା ମନରେ ଘର କରିଥିବା ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷକୁ ସେ କେବେ ଭୁଲି ପରିନଥାଏ । ସୁଦୀପା କ୍ଷେତ୍ରର ଠିକ ତାହା ହିଁ ଘଟିଛି ।

ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଜନକ ସିଗମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ଼ ମନୁଷ୍ୟର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଚିହ୍ନିବା ପାଇଁ ତା'ର ମନକୁ ଯେଉଁ ତିନୋଟି ସ୍ତରରେ ବିଭକ୍ତ କରିଥିଲେ ସେଇ ସ୍ତର ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଭାବ କିପରି ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ଚରିତ୍ରରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି ତାହା ପାଠକ 'ନିଜ ସହ ଲୁଚକାଳି', 'ପୁଅ' ଗଳ୍ପରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ । ସାଧାରଣତଃ id ମନ ହେଉଛି ମନୁଷ୍ୟର ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସହ ଜଡ଼ିତ, ଯୌନ କାମନା (libido) ମ୍ଭ ଏହାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ । ମନୁଷ୍ୟର ସାମୟିକ ସୁଖ ଏବଂ ଇଚ୍ଛାପୂର୍ତ୍ତି ନିମନ୍ତେ id ମନ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପରିଚାଳିତ କରେ । ତା ପାଖରେ ଭଲ ମନ୍ଦ ଉଚିତ ଅନୁଚିତର ହିସାବ ନଥାଏ । ନିଜ ସହ ଲୁଚକାଳି' ଗଳ୍ପରେ ଆମେରିକିୟ ପାଣି ପବନରେ ବଢି ସେଠାକାର ମୁକ୍ତ ଜୀବନ ଓ ପରିବେଶ ସହ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିବାକୁ ଚାହିଁଛି । ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ଜନ ଘରେ ନଥିବା ବେଳେ ସେ କ୍ଲବ ରେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇଥିବା ପୁରୁଷକୁ ମନେ ପକେଇଛି ଏବଂ ପୁନଶ୍ଚ ତାର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ କାମନା କରିଛି । ସ୍ୱାମୀ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଲୀନାର ଇଦ ମନ ଅନ୍ୟପୁରୁଷ ସହ ମିଳନ ନିମିତ୍ତ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ସେଥିପାଇଁ କ୍ଲବ ରେ ସବୁ ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଛଦ୍ମ ନାମରେ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କ ସହ ମିଶିବାର ନିୟମ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଲୀନା ତା'ର ପ୍ରକୃତ ଠିକଣା ସେ ପୁରୁଷକୁ ଦେଇ ଆସିଛି ଏବଂ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ସେ ହୁଏତ ତା ଠିକଣା ଖୋଜି ତା ଘରକୁ ଆସିବ । ନାରୀ ଏପରି ଯୌନ୍ୟ ପ୍ରବଣ ମାନସିକତା ତାର ଇଦ ପ୍ରବୃତ୍ତର ପରଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଯାହା ଜନ୍ମରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ସହ ରହିଥାଏ । ନାରୀର ଅନ୍ୟ ଭୂମିକା ତୁଳନାରେ ମାଁ ଭୂମିକାରେ ସେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମନେ ହୁଏ । ଜନନୀ ରୂପରେ ନାରୀ ଆହୁରି ଦୟାଶୀଳା,କରୁଣାମୟୀ, ସ୍ନେହାମୟୀ ମନେ ହୋଇଥାଏ । ମାତୃତ୍ୱ ଏପରି ଏକ ଭାବନା ଯାହା ପାଖରେ ଆପଣା ପର ଭେଦ ଭାବ ନଥାଏ । ନିଜ ଗର୍ଭର ସନ୍ତାନ ନ ହେଲେ ହେଁ ଜୟନ୍ତୀ ପଡ଼ୋଶୀ ଘର ପୁଅ ସୋମୁକୁ ନିଜ ସନ୍ତାନ ପରି ସ୍ନେହ କରିଛି ଏବଂ ତାକୁ ମାତୃତ୍ୱର ସମସ୍ତ ସ୍ନେହ ମମତା ବାଣ୍ଟିଛି । ସୋମୁକୁ ସେ ଏତେ ଭଲ ପାଇବା ଦେଇଛି ଯେ ନିସନ୍ତାନ ଜୟନ୍ତୀର ସ୍ନେହ ପାଇବା ପାଇଁ ସୋମୁ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ନେଇ ତା କୋଳକୁ ଫେରିଆସିଛି । ଜୟନ୍ତୀ ମନରେ super ego(ବିବେକ) ର ପ୍ରଭାବ ଅଧିକ ଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଯିଏ କି ନିଜ କଥା ଭୁଲି ସମାଜ ଓ ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆପଣା ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ବଳି ପକେଇ ଦେଇଛି ।

ଗାଳ୍ପିକ ଡ.ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ବିଭବଟି ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଆଉ ଟିକେ ସ୍ପଷ୍ଟତର କରିଛି ତାହା ହେଉଛି ନାରୀବାଦ । ନାରୀବାଦ ଓ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଏପରି ଏକ ବିଭବରେ ତାଙ୍କର ପିଲାଖେଳ ଗଳ୍ପକୁ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରେ । ଆମେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଜାଣୁ ଯେ ନାରୀବାଦ (feminism) ଯାହା ନାରୀର ଅଧିକାର କଥା କହେ, ଏବଂ ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ନେଇ ମନରେ ଉଙ୍କି ମାରୁଥିବା କିଛି ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ଉକ୍ତିର ଆଚରଣ ଗତ ପରିପ୍ରକାଶ ହେଉଛି ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ । ତେବେ କଥା ଯେବେ ନାରୀ ଅଧିକାରର ଆସେ ତା ଅଂଶରେ ଅନେକ ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବନା ତା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ । ସମାଜରେ ସବୁ ପ୍ରକାର କଟକଣା କେବଳ ନାରୀ ପାଇଁ ହିଁ ଥାଏ । ପୁରୁଷର ହଜାରେ ଭୁଲକୁ ମଧ୍ୟ ଅଣଦେଖା କରାଯାଏ ମାତ୍ର ନାରୀର ସାମାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପରେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଚରିତ୍ରର ସଂହର କରାଯାଇଥାଏ । ସେତେବେଳେ ନାରୀଟିଏ କାହାକୁ କିଛି କହି ନ ପାରି ଲୁଚି ଲୁଚି ଲୁହ ଢାଳେ । ସମାଜ ତା ମନରେ ଆଗରୁ ଏ ଧାରଣ ଭରି ଦେଇଥାଏ ଯେ ପୁରୁଷର ଚରିତ୍ର ପିତ୍ତଳ ଯାହା ଧୋଇକି ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ଏବଂ ନାରୀର ଚରିତ୍ର ମାଟି ପାତ୍ର ଯାହା ଅପବିତ୍ର ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପରି ଏକ ନାରୀର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଗାଳ୍ପିକ 'ପିଲାଖେଳ' ଗଳ୍ପରେ ଦର୍ଶେଇଛନ୍ତି ଯିଏ ତା'ର ଅଧିକାରକୁ ପୁରୁଷ ହାତରେ ଟେକିଦେଇ ଅନାୟଶରେ ଲୁହ ଢାଳିଛି । ପୁରୁଷ ପ୍ରଧାନ ସମାଜରେ ନାରୀର କ'ଣ କିଛିବି ଅଧିକାର ନାହିଁ ! ଏପରି ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ ତା'ମନରେ ଉଙ୍କି ମାରିଛି। ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ମଞ୍ଜୁ ମନରେ । କୌଣସି ଦୋଷ ନଥାଇ ବି ବିବାହର ମାତ୍ର କିଛିଦିନ ପରେ ମଞ୍ଜୁର ସ୍ୱାମୀ ତା ଚରିତ୍ରକ ସନ୍ଦେହ କରି ଆଣି ବାପା ଘରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଯାଇଛି, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷେ ମଞ୍ଜୁ ତା ସ୍ୱାମୀର ଚରିତ୍ରଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି କଥା ଜାଣି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରିନି ! ଜଣେ ନାରୀ ପାଇଁ

ସମାଜରେ ଏତେ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅନ୍ଧବୁଝାମଣା କେତେ ଦୂର ଠିକ ? ମଞ୍ଜୁ ମନରେ ସମାଜ ଓ ନାରୀର ଅଧିକାର ପାଇଁ ଉଙ୍କି ମାରୁଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ସବୁ ଯାହା ସେ ପାଟି ଖୋଲି କହିପାରିନି ତାହା କେବଳ ତାର ରହସ୍ୟମୟ ଆଚରଣରେ ହିଁ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ବେଳେବେଳେ ସମାଜ ରୂପୀ ବନ୍ଧନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ବଂଶ ଆଭିଜାତ୍ୟରେ ମୋହର ମାରି ଏପରି ଅଦୃଶ୍ୟ ଶିକୁଳୀରେ ତା'ର ପାଦ ଦୁଇଟିକୁ ଛନ୍ଦି ଦେଇଛି ଯେ ସେ ଚାହିଁଲେ ବି ସେଥିରୁ ମୁକୁଳି ପାରେନି । ଏପରି ଏକ ନାରୀ ଅସହାୟତା ଓ ତାର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ଗାଳ୍ପିକ 'ପଞ୍ଜୁରି' ଗଳ୍ପରେ । ଏକ ଚମତ୍କାର ପ୍ରତୀକ ମାଧ୍ୟମରେ ଶ୍ରୀ ଦାସ ନାରୀର ବନ୍ଧନ ଜୀବନର ଅସହାୟତାର ବାସ୍ତବିକ ଚିତ୍ର ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ଅସହାୟତା ସ୍ଥିତିରେ ନାରୀଟି ମନରେ କେତେ ଯେ ଅସମାହିତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଙ୍କିମାରେ ତାହା ତାକୁ ହିଁ କେବଳ ଜଣା । ନାରୀଟିଏ ଯେଉଁ ପରିବାରକୁ ନିଜର ଭାବି ତାର ସାରା ଜୀବନର ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟକୁ ବଳି ପକେଇ ଦେଇପାରେ, ସେଠାରେ କେହି ବି ତା'ର ନିଜର ନୁହନ୍ତି ସେ ପରିବାର ତା ସୁଖ ଜୀବନ ପାଇଁ ବାଧକ ସଦୃଶ । ଏହି ବନ୍ଧନରୁ ତାକୁ ମୁକ୍ତି ଦରକାର 'ପଞ୍ଜୁରି' ଗଳ୍ପର ନାୟିକା ରେଣୁ ବିବାହର ମାତ୍ର ଦେଢ ବର୍ଷ ପରେ ତାର ସ୍ୱାମୀକୁ ହରେଇ ନିସ୍ୱ ହୋଇଯାଇଛି, ହତ୍ୱାସାର କଳାବାଦଲ ତାର ସାଂସାରିକ ଜୀବନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରିଦେଇଛି । ସାମ୍ନା ଘର ପଞ୍ଜୁରୀରେ ବନ୍ଦିନୀ ହୋଇ ରହିଥିବା ଶାରୀର ଜୀବନ ପରି ତା ଜୀବନ ହୋଇ ଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ପଞ୍ଜୁରୀକୁ ସାବାସୀ ଦିଅନ୍ତି କାରଣ ସେ ଶାରୀକୁ ବନ୍ଦିନୀ କରି ରଖିପାରିଛି, ମାତ୍ର ଥରେ ବି କେହି ଶାରୀର ମନର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହାନ୍ତି । ରେଣୁର ଶାଶୁ ଘର ଏବଂ ବାପା ଘରର ଲୋକ ଚାହିଁଛନ୍ତି ସେ ଘରର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଜଗିକି ସାରା ଜୀବନ ସେହିଘରେ ଏକାକୀ ପଡ଼ିରହୁ, ରେଣୁ ଯେ କେତେ ଦୁଃଖରେ ଅଛି, ତା'ର ଅସହାୟତା ଦିଗରେ କେହିଧ୍ୟାନ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ଶେଷରେ ବଂଶ ବୁନିଆଦିର ସେଇ ଶିକୁଳୀକୁ ଛିନ୍ନ କରି ପଞ୍ଜୁରି ଭାଙ୍ଗି ରେଣୁ ମୁକୁଳି ବହୁ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଇଛି । ବାସ୍ତବିକ ପଞ୍ଜୁରି ରଦ୍ଧ ଏ ଶାରୀର ପ୍ରତୀକ ମାଧ୍ୟମରେ ଗାଳ୍ପିକ ରେଣୁର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଚିତ୍ରକୁ ଚମତ୍କାର ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଛନ୍ତି ।

ନାରୀ ଅସହାୟତାର ଚିତ୍ର ଆମେ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ 'ଉର୍ମିଳା' ଗଳ୍ପରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଉ । ସଦା ସର୍ବଦା କୁଳୁକୁଳୁ ଝରଣା ପରି ନାଚି ଗାଇ ହସ ଖୁସିରେ କାଳ କାଟୁଥିବା ଉର୍ମିଳା ଜୀବନରେ ଅସହାୟତାର ମରୁଝଡ଼ ବହିଯିବା ପରେ ସେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ଭିନ୍ନ ମଣିଷରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି । ପରିସ୍ଥିତିର ଅସହାୟତା ତାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି ନିଜ ପରିଚୟ ଲୁଚେଇ ଏକ ଛଦ୍ମ ପରିଚୟରେ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ । ଏହିପରି ଭାବେ ସମାଜ, ପରିବାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ନାରୀକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି ରହସ୍ୟମୟୀ ଓ ଜଟିଳ ହେବା ନିମିତ୍ତ ।

ଆଲୋଚ୍ୟ ସଙ୍କଳନସ୍ଥ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ନାରୀ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଚିତ୍ର ବହନ କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇଥିବା ଅନ୍ୟ ବିଭବଟି ହେଉଛି ଆଧୁନିକତା ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ନାରୀମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଆଧୁନିକ ଚାଲିଚଳନି, ଜୀବନ ଶୈଳୀକୁ ମନୁଷ୍ୟ ଏତେ ମାତ୍ରାରେ ଅନୁକରଣ କରୁଛି ଯେ ସେ ନିଜର ମାନସିକ ଶାନ୍ତି ହରେଇ ବସୁଛି । ଗ୍ରାମ୍ୟରେ ବଢ଼ିଥିବା ଜଣେ ସରଳ ମନା ନାରୀ ସହର ଯିବା ପରେ ସହରିକରଣର ପ୍ରଭାବରେ ତା ମନରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଗାଳ୍ପିକ 'ମୂଷା ଓ ଠେକୁଆ' ଗଳ୍ପରେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ରଜନୀ ଗାଁ ରେ ଶାଶୁ ଶଶୁରଙ୍କ ସେବା କରୁଥିବା ଜଣେ ସାଧାରଣ ନାରୀ, ସ୍ୱାମୀ ସହରରେ ଚାକିରି କରିଥିବା ହେତୁ ସହରକୁ ଚାଲି ଆସିବା ପରେ ଅନୁକରଣ ପ୍ରିୟ ନାରୀ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନୁକରଣ କରିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି ।ଏପରିକି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ଆଧୁନିକତାରେ ସାମିଲ ହୋଇ ସହରୀ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ । ସେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ଏବଂ ଘରର ଆସବ ପତ୍ର ସବୁରେ ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ଅନୁକରଣ କରିଛନ୍ତି, ରଜନୀଙ୍କ ଠାରେ ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖି ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କ ଗଭୀର ଚିନ୍ତାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ନାରୀଟିଏ ଅନ୍ୟ ପରିବେଶ ସହ ଖୁବ ସହଜରେ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରେଇ ନିଏ । ଗାଁରେ ସରଳ ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଥିବା ବେଳେ ସହର ଆସିବା ପରେ ସେ ଚାହିଁଛି ସହରର ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ହେବା ପାଇଁ । ରଜନୀଙ୍କର ଏପରି ମାନସିକତା ଅନ୍ତରାଳରେ ରହିଛି ଜଣେ ସାଧାରଣ ନାରୀର ଅନୁକରଣ ପ୍ରିୟ ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଶେଷରେ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ସାହିତ୍ୟର ସବୁ ବିଭାଗରେ ସବୁ କାଳେ ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ନାରୀର ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ସିଦ୍ଧ ହସ୍ତତାର ପ୍ରମାଣ ଦେଇଆସିଛନ୍ତି । ଗଳ୍ପ ପରି ଏକ ସୂକ୍ଷ୍ମ, ମନୋରମ ବିଭାଗରେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଆଧାରକରି ଗଳ୍ପ ରଚନା କରୁଥିବା ଉଭୟ ନାରୀ ଏବଂ ପୁରୁଷ ସ୍ରଷ୍ଟା ମାନେ ଏ ଦିଗରେ ବେଶ ପାରଙ୍ଗମତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଆସିଛନ୍ତି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ

ଗାଳ୍ପିକ ଗୌରହରି ଦାସ ଅନନ୍ୟ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ବାରି ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସାଧାରଣରେ ମନରେ ଧରଣା ଟିଏ ଥାଏ ଯେ ଜଣେ ନାରୀ ହୁଏତ ନିଜେ ଭୋଗୁଥିବା କଥାକୁ ଅତି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବେ ଗଳ୍ପରେ ଆଙ୍କି ପାରେ, ପୁରୁଷଟିଏ ଏ ମାମଲାରେ ପରୋକ୍ଷ ଅଭିଜ୍ଞତା,ଅନୁଭୂତି ପ୍ରଦାନ କରେ । ମାତ୍ର ଗାଳ୍ପିକ ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ପାଠ କଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ ଯେ ଜଣେ ପୁରୁଷ ସ୍ରଷ୍ଟା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନାରୀର ମନକୁ ବୁଝିବାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଗଭର ସେ । କେବଳ ଯେ ସେ ନାରୀର ପରିସ୍ଥିତି ପାଇଁ ସଦୟ ଭାବନା ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ତାହା ନୁହଁ, ନାରୀର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବେ ଅଙ୍କନ କରିବା ପ୍ରଚ୍ଛଦରେ ନାରୀ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟକ ଭୂମିକରେ ପୁରୁଷ ଠାରୁ ଶୁଦ୍ଧ ବିଚାରବନ୍ତ । ଦୟାଶୀଳ, ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣ ଓ କୋମଳ ବୋଲି ସେ ପ୍ରତୀଟି ନାରୀ ଚରିତ୍ରରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି। ଏହା ହିଁ ଅନ୍ୟ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଧର୍ମୀ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ଠାରୁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତତା । କୌଣସି ଗଳ୍ପରେ ସେ ପୁରୁଷ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣ ନେଇ ନାରୀକୁ ବିଚରୀ ନାହାନ୍ତି, ସେ ବରଂ ଜଣେ ସଚ୍ଚା ନାରୀମନସ୍କ ସ୍ରଷ୍ଟା ପ୍ରାଣର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ନାରୀର ମାନସ୍ତତ୍ତ୍ୱିକ ଦିଗକୁ ଉନ୍ମୋଚନ କରିବା ସହ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତି, ଅସହାୟତା ବୋଧ ଏବଂ ଏଥିଯୋଗୁଁ ନାରୀର ମାନସିକତାରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସେ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ପରଖିଛନ୍ତି । ନାରୀ ଯେ ଆଦୌ ରହସ୍ୟମୟୀ ନୁହଁ, କଥା ସେ ହୃଦୟବତ୍ତସହ ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି । ଆଲୋଚ୍ୟ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ମି. ଦାସ ନାରୀର ତିନୋଟି ମହନୀୟ ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ଜାୟା, ଜନନୀ, ପ୍ରେମିକା ଭୂମିକାରେ ନାରୀ ଚରିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ମନର ସ୍ତର ଅଧିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ ଥିବା ଦର୍ଶେଇଛନ୍ତି । ନାରୀକୁ ଏକ ଆଦର୍ଶ ଚରିତ୍ର ଭାବେ ଅଙ୍କନ କରିବା ସହ ତା'ର ମନର ଶୁଦ୍ଧପୂତ ଭାବନାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯେବେ ଯେବେ ନାରୀ ମନ id (ଆଦିମ) ପ୍ରବୃତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି, ସେବେ ଗାଳ୍ପିକ ତା (ego) ମନ (ସଜାଗ ପ୍ରହରୀ) ସାହାର୍ଯ୍ୟରେ ତାକୁ ଆକଟ କରି ସତର୍କ କରେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଉପରୋକ୍ତ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାରୀ ପୁରୁଷ ନିମିତ୍ତ ଅବୋଧ ଦୁର୍ବୋଧ ବା ରହସ୍ୟମୟୀ ନୁହଁ ବରଂ ବନ୍ଦନୀୟା ହୋଇପାରିଛି । ଏହା ହିଁ ଜଣେ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କୁ ନାରୀମନସ୍କ ସ୍ରଷ୍ଟାପ୍ରାଣର ପରିଚିତ ବହନ କରେଇବାରେ ସଫଳତା ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ:

- ଦାସ, ଗୌରହରି: କଥା ସମଗ୍ର (ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ),ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୨୦୨୧ ।
- ମାହାଲିକ, ହରିହର ପ୍ରସାଦ: ମନଜଗତର ଅଜଣା କଥା, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ -୧୭୭୧ ।
- Sahoo,Fakir Mohan : melody of mind,blck egale books, Bhubaneswar 2021 ।

❖ ❖ ❖